

א) סנהדרין ו: [ע"ש]
ב) שם פה. מכות טו:
תורה ו, א) [שבת מב.
קנה. טובה טו. צימות בת.
ד) [נדרות מו. ושי"ג]
ה) לעיל בת. מדרש ממ:
חולין קלד: תמונה פ"ג פל"ג
גה) [עני יח. א] ויקרא
כג) [נדרים בירושלמי
במס' מעשרות פ"ג פל"ג
וכן נדיה מדרש"
בסנהדרין פה. ד"ה מרחו]

תורה אור השלם

- 1. לא תביא אתן זונה
ומזרז פלב בית ??
אלהך לקבל גדר פי
תועבת ?? אלהך גם
שניהם: דברים כג יט
2. כי הלא רשע על
תאות נפשו ובצע ברוך
נאץ ?? תהלים יג
3. וכרמך לא תשולל
ופרט פרמך לא תלקט
לעני ולגר תעזוב אתם
אני ?? אלהיכם:

ויקרא ט י
ובקצרבם את קציר
ארצכם לא תכלה פאת
שורך בקצריך ולקט
קצריך לא תלקט לעני
ולגר תעזוב אתם אני ??
אלהיכם: ויקרא כג כב

לעני רש"י

אישקובי"ד. לראטא,
לנקות.

רבינו חננאל

מאספורק. שם מקום: בולע נרד. גזול ומזכר. בולע כמו כל
בולע בלע (משלי א): מאי קאמר. איירי בשבחה וקמתי הרי שלך
לפניך והאי ליטנא לא שייך למימר אלא בדבר שכיח מקדמותו
שאמר לו טלנו כמות שהוא כחוש: מווס פאה לפריש מן
הקמה. דכתיב לא תכלה פאת שך
לקלוז (ויקרא יט): מרחו. מחליק
את הכרי ברחת ומירוח הוא גמר
מלאכה למעשר הלכך מעשר כל
מעשרותיו תחלה ואחר כך נותן לו
פאה כדי שלא יפסיד עני שאליו
היה נותנו קודם מירוח אע"פ שעני
מזרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה
מנו כרי פטור מן המעשר שהרי
הפקר הוא אכל עכשיו שנתמרח
יד בעל הצמת נתחייב במעשר דהכי
אמרין במסכת ברכות (דף מ:)
לקט שכחה ופאה עשאוין בגזול
הוקבעו: אף מפריש מן העיסה.
פאה אס לא נתנה כבר ואילו לת"ק
מן העיסה לא דקנייה בשניו והוי
ממון שאין לו תועבה עד השתא
דישה לאו שינוי הוא לאוכל הוא
כמו שהיה: איכפל פנאי. טרחו ועמלו
ונתקבלו לך: בהכחשה דהדר.
מפסנתו וחזור לקדמותו: טעונו
יתירא. נקדושים שהיו כתיב לא
תכלה פאת שך לקלוז ובשור או
כשז כתיב לא תכלה פאת שך
בקולרך מרי קרפי תעזוב אותו למה
לי שמע מינה לאתוי שינוי דלא
קני הכא: טעונו יתירא למה לי.
הא בעלמא נמי לא קני שינוי: ה"ג
והו לרבנן טעונו יתירא למה לי:
המפקיר והשכים נפקר. קודם
שיצאו עניים לנצרה שיזכו בהפקר
אס היו קודמין: פרט בכרס ולקט
ור' שמע' בן יהודה לא
אמ' אלא בצבע שיכול
להעבירו על ידי שפון
כדאמרין, ובית שמאי
דאמ' אם נתן לה באהנה
חסים ועשאתן סלת וכו':
אסור משום השביחה גזול
ומאי, ור' אליעזר בן
יעקב דאמ' הגזול חמים
וטענו וכו' והפריש מינה
חלה אין זה מברך
לפניה חלה, אלא מנא
שמברך על מה שאינו
שלו, וזו היא מצוה גזול
בעבירה. ור' יושע
דאמ' נותן פאה אפילו מן
העיסה משום דכתי' תעזוב
יתירא מירוביא דקרא קא
מפיק ליה, ועד כאן לא
אמר ר' שמע' בן אלעזר
כל שבח שהשביח גזול
ידו על העליונה, נוטל
שבחו, כשל הגולנין
משלמין בשעת הגולה,
כחש אמר לו הרי שלך
לפניך, בכחשה הדר בריא.
אמ' רב יהודה אמ' שמואל
הילכתא כר' שמע' בן
אלעזר, ואקשינן, ומי אמ'
שמואל כחש מחזיר לו
הגזילה והאמי שמואל אין
הילכתא כר' שמע' בן אלעזר
אלא נותן לו אחרת כעין
שגזל בכחשה דלא הדר,
דחשיבין לה כמתה, וכי
אמ' הלכה כר' שמע' בן
אלעזר וליה לשמו' לא
סבירא ליה.

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

צד.

עין משפט
נר מצוה

א ח מיי פ"א מהל'
ברכות הל' יט וע"ש
ב"מ סמוע ע"פ ס' טו"ע
א"ח פ"ק טע"ף א:
ב ב ג מיי פ"ב מהל'
גזילה והלכה הל' ג
ועין פסחים וצ"מ סמוע
ע"פ ע"ש טו"ע ח"מ ס' פ
שם טע"ף ב:
ד ה מיי פ"א מהל'
ממנות עניים הל' א
והלכה ב:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דמאספורק בית שמאי אוסרין וב"ה מתירין
מאי טעמיה דבית שמאי אמר קרא יג
שניהם לרבות שינוייהם ובית הלל אמר קרא
הם ולא שינוייהם ובית שמאי הא כתיב הם
ההוא מיבעי ליה הם ולא ולדותיהם ובית
הלל תרתו שמעת מינה הם ולא שינוייהם
הם ולא ולדותיהם ובית הלל נמי הכתיב גם
גם לב"ה קשיא רבי אליעזר בן יעקב מאי
היא דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר הרי
שגזול פאה של הטין טחנה לשה ואפאה
והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה
מברך אלא מנאין ועל זה נאמר ב'בוצע ברך
נאץ ה' ר' שמעון בן אלעזר מאי היא דתניא
כלל זה אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שבה
שהשביח גזול ידו על העליונה רצה נוטל
שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך מאי
קאמר אמר רב ששת ה"ק השביחה נוטל
שבחו כחש אומר אי הכי אפילו השביח נמי
במקומו עומד אי הכי אפילו השביח נמי
אמרי מפני תקנת השבים ר' ישמעאל מאי
היא דתניא ימצות פאה להפריש מן הקמה
לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא
הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי עד
שלא מרחו מרחו מעשר ונותן לו משום ר'
ישמעאל אמרו האף מפריש מן העיסה ונותן
לו א"ל רב פפא לאביי איכפל כל הני תנאי
לאשמעינן כב"ש א"ל הכי קאמרי לא נחלקו
בית שמאי וב"ה בדבר זה אמר רבא ממואי
דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה
התם אלא בצבע הואיל ויכול להעבירו על
ידי צפון ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא
גזובה משום דאימאים ועד כאן לא קאמר
ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה
משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ועד
כאן לא קאמר ר"ש בן אלעזר התם אלא
בהכחשה דהדר ועד כאן לא קאמר ר'
ישמעאל התם אלא לענין פאה משום דכתיב
תעזוב יתירא וכי תימא ליגמר מיניה מתנות
עניים שאני כדבעי ר' יונתן דבעי ר' יונתן
מאי טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי
אינו קונה או דלמא בעלמא קסבר שינוי
קונה והכא משום דכתיב תעזוב יתירא ואם
תמצאי לומר טעמא דר' ישמעאל משום
דקסבר שינוי אינו קונה תעזוב יתירא
דכתב רחמנא למה לי ותו לרבנן תעזוב
יתירא דכתב רחמנא למה לי מבעי ליה
לכדתניא המפקיר כרמו והשכים לבקר
ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה
ופטור מן המעשר אמר רב יהודה אמר
שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ומי
אמר שמואל הכי והאמר שמואל אין שמין
לא לגנב ולא לגזול אלא לנזקין בשלמא
לרבא דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר
כי קאמר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ומי
דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא
לגנב ולא לגזול אלא לנזקין בשלמא
לרבא דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר
התם בהכחשה דהדר לא קשיא
דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא
לגנב ולא לגזול אלא לנזקין
בהכחשה דלא הדר אמר כי קאמר רב יהודה
אמר שמואל

ואפאה (והרים) [והפריש] ממנה חלה. משעת גזולו מתחייב
בחלה אלא רבותא קמ"ל דאע"פ שעשה כל השינויים
הללו אין אלא מנאץ אינו משום דהיכא דאין תחילתו עיסה אין
מתחייב בחלה עד אחר אפייה נקטה הכי:
לא הפריש מן הקמה יפריש מן
העומרים. אינו לטעמי' דלמנר
צריש תמורה (ד' ו. וס' ד"ה אמר) כל
דלמנר רחמנא לא תעביד אי עביד
מהני ומפרש התם דטעמא דפריש
מן העומרים משום תעזוב יתירא
דכלא תעזוב יתירא לא היה מייחייב
דכיון דעבר על לא תכלה הוא
אמינא דהאי ופטור ולהכי לא נטרין
אזי בשמעתינן ע"כ לר' ישמעאל
למימר שינוי במקומו עומדת אכל
לרצא דלמנר התם כל דלמנר רחמנא
לא תעביד כי עביד לא מהני בלא
תעזוב יתירא מפריש מן העומרים
ולא מצעי ליה תעזוב יתירא אלא
למפקיר כרמו או לרבי ישמעאל אי
שינוי קונה אלטרין דמפריש מן העיסה
ואס תאמר לאזי דאלטרין תעזוב
יתירא לחייב מן העומרים מפקיר
כרמו מנליה לחייב בפאה וי"ל
דתרמי ש"מ וכן י"ל לרצא לרבי
דריי ישמעאל אי כבר רבי ישמעאל
דשינוי קונה דריש תעזוב יתירא
לחייב מן העיסה אס כן המפקיר
כרמו מנליה דמשמע דהאיך דרשה
אתיא ככ"ע מדדיק בפרק צא סימן
(גדה ד' נא. וס' ד"ה מין) דלא דלמנ
התם כל שמין בפאה חייב במעשר
היינו כל מין שחייב בפאה חייב
במעשר דאי לאו הכי הרי מפקיר
כרמו לחייב בפאה ופטור מן המעשר
ומאי ראייה היא ללמנא מתני' כרבי
ישמעאל דמוקי תעזוב יתירא לחייב
מן העיסה ולא מייתי למדרש שיתחייב
בפאה אלא ודאי ליכא דפליג אהוא
תנא דמפקיר כרמו ומתמי ש"מ
דפרישית: מרחו מעשר
ונותן לו. ואפילו למאן דאית ליה
צרייה כל זמן שלא הפריש פאה
ולא צרכה היה הכל שלו ונתחייב
הכל במעשר ושזו לא יפטור ואס
תאמר תרומה נמי לתמי שחורס
ונותן לו ואין לומר דתרומה בלאו
הכי יפריש העני וכל פאה חייבת
בתרומה חדא דא"כ מקדים מעשר
לתרומה גדולה ועוד דתנן במסכת
תרומות פ"ק (מ"ה) אין תורמין מן
הלקט ומן השכחה כו' ונראה לפרש
משום דתרומה דכר קל לתרום לא חש
להזכיר יש מפרשים דלכתיב אין תורם
משום דבגזול רגילין לתרום ח' כדתנן
במסכת מעשרות (פ"ב) מנא פירות
ממורחין בשדה מנוסין אסורים
משום גזל מפוזרין מותרין משום
גזל זין כן וזין כן חייבין
במעשר ופטורין מן התרומה לפי
שאי אפשר לגזון שמתקן לפי
אס כן ניטלה תרומה גדולה:
ומנן

גליון הש"ס

גב' ב"ב פ"א קשיא. עין
לעיל דף נד ע"ה תוספות
ד"ה תמור: שם
והפריש ממנה חלה. עין
ברכות דף מה ע"ה תוס'
ד"ה אכל עטל:

מוסף רש"י

ברבע ברוך. ויבוע לזון
גזילה דכתיב (משלי א) כן
אכחות כל בולע בלע את
נפש בעליו יקח (סנהדרין
פ. ב) מצות פאה להפריש
מן הקמה. דכתיב לא
תכלה אלא הנח לפניהם
והס יקורוהו (סנהדרין
פ. ח). מרחו. כתיב נתחייב
במעשר דגמרה מלאכמו
(שם) דליקט למעשר
ולתמורה (תמורה א).
מעשר ונותן לו. מעשר
תכלה את הכרי מכל
עמשימותיו ויתן לו את
הפאה. שאלו הפרישה לא
היו עניים יחייב לעשרה.
לקט שכחה ופאה פטורין
מן המעשר (סנהדרין
פ. ח) וכן הוה לרבי
חייב (מכות טו). והשכים
בבקר ובצרו. וזהו היה
אילו עלמנו (דריש פ. ח).
חייב בפרט ובעוללות
ובשכחה ובפאה. כמו
מנאכל כרס (שם) וע"ה
דהפקר פטור מפאה ומן
(פאה פ"א מ"ד) כל שזאו
אוכל ופטור חייב במעשר
ובפאה. אפי"ה כי האי
הפקר חייב בכל הני,
דמתפרש טעמא דכתיב ביה
תעזוב יתירא (לעיל כח.
ובע"ז תמורה א) דלמני
במשנה תורה לא תפאר
אחרך, ואמר מר לא
תפול תפלתו ממני, והייתי
פאה, ודרשין כפסי
אחרין וזו שכחה ומכתי
לגר ליטום ולאחמנה יהיה,
וכתיב בתריה כי תבצר
כרמך לא תעולל אחרך
לגר ליטום ולאחמנה יהיה,
היי פאה ושכחה ועוללות,
למה לי למתיר ומתכח
בפריש קדושים כבוליה
לעני ולגר תעזוב אותם,
לרבות הפקר כי האי גוונא,
אכל הפקר גמור פטור
מיטום, דמתן ושמת פרט
לפסקא (דריש נא). ופטור
מן המעשר. דהפקר
פטור מן המעשר (שם)
ללא כתיב ביה תעזוב
יתירא (לעיל כח. תמורה
א) אין שמין לא לגנב
ולא לגזול. שם גזל נגזול
במה או כלים ונפתמו
אלו, אין שמין הגזילה
והשכים לבעלים, שחייב
נגז הפתם, אלא ישלם
הבמה וכלים והשכים
שלו, אלא לנזקין. שמין,
דכתיב והמת יהיה לו
(לעיל יא.)